

Učiteljski

TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, naročnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 13.

V Ljubljani 1. julija 1873.

Tečaj XIII.

Šola in dom.

(Govoril pri okrajnem učiteljskem zboru v Postojni 5. preteč. m. Iv. Zarnik.)

Človek obstoji iz duše in telesa. Odgojevati se mora toraj na duhu in telesu. Odgojo delimo po tem takem v dušno in telesno. Perva, ki zlasti duha goji, deli se v umno ali miselno (intelektvelno) in npravno izrejo.

Naloga šole je, da pospešuje umno in npravno odgojo, kajti skerb za telesno odgojo ima bolj domača hiša; šola mora o tej reči le napačno telesno odgojo nekako ovirati in jo ravnati na pravo pot; sicer ne mora kaj posebnega storiti.

S tem pa ni rečeno, da se ima domača izreja le samo s telesno odgojo otrok pečati. Nikakor ne! Marveč, domača hiša naj polaga prvi kamen umni in npravni izreji. Šola je le pomočnica domači hiši, ter ima nalogo, da nadaljuje, kar je ona pričela.

Kako pa je to, da šola pri nekaterih otrocih vkljub vsej skerbljivosti in marljivosti kar ne more kaj prida opraviti? Vzrok temu iskati nam je v domači hiši. Koliko storé nekteri stariši za izrejo svojih otrok? Skoraj bi rekel da nič! So stariši, ki jim je vse bolj mar, nego odgoja njihovih otrok; so stariši, ki za neumno živino bolj skerbé, kakor pa za svoje otroke.

Zato pa dobivamo učence v šolo zanemarjene po duhu in telesu, da se Bogú usmili. Ko vidi človek prvi dan take zanemarjene reveže v šoli, skoraj da bi si mislil, da ima pred seboj divjake iz naj bolj zapuščenih krajev Amerike. Žalibog, da je to gola resnica! (Nekoliko preostro. Vredn.)

Uboga šola, ki dobiva otroke po stariših zanemarjene! Nasprotno pa, kako lep sad obrodila bi šola, ko bi nam stariši pošiljali v šolo otroke po duhu vzbujene in za nauk pripravljene!

Stariši imajo tedaj prvi dolžnost, da izrejajo svoje otroke; v drugi versti so pa dolžni storiti to učitelji; zato navedem tukaj nekaj sredstev, po katerih šolska izreja pospešuje domačo. Ti-le so:

1. Šola naj pričinja izrejevati tam, kjer je nehala domača hiša.
2. Odgojnik pomenkova naj se večkrat s stariši o izreji mladine.
3. Šola in dom naj soglasno delujeta in vzajemno izrejata milo mladino.

1. Kedar se cepi mlado drevesce, morata se divjak in cepič lepo vjemati; tako se mora šolski poduk z domačo izrejo lepo skleniti, in to precej pri začetku šole. To pa se uaj bolje doseže, ako je odgojniku znano, koliko je storila domača hiša in kako se je otrok domá odgojeval. Pervo pozvediti bistroumnemu in skušenemu odgojniku ne bo težko, sej so prišli novinci živo ogledalo domače izreje; kmalu bo vedel, pri čem da je s temi novinci.

Kako pa da se otrok domá izreja, to pozvedel bo odgojnik, ako večkrat obiskuje rejnike svojih učencev v domači hiši.

Tù videl bo pri skerbnihih roditeljih, da oni otroka večjidel le z ljubeznijo izrejajo. Pravi zgled, kako naj se odgojajo otroci, zapazil pa bo v skerbni, ljubeči materi. Tudi on naj tako ravná v šoli z otroci, in gotov sme biti, da bo dobro izrejal izročeno mu mladino.

2. Odgojnik pa naj se večkrat pogovarja in posvetuje s stariši o izrejevanji otrok, kajti na ta način se naj bolj vterjuje vez, ki veže šolo z domačo hišo. Taki pomenki imajo veliko dobrega v sebi, tako za odgojnika, kakor tudi za roditelje, največ pa za napredek učencev. Iz tacih pogovorov pozvé prvič odgojnik, koliko stori dom za izoliko otrok; koliko veselja imajo stariši do šole; koliko da so zmožni izrejevati otroke i. t. d. — Taki pogovori pa so tudi učitelju naj boljša prilika, da vnema srenjčane za šolo, jih podučuje o tem in unem. Pa se res kmetje naj lažje pridobé za šolo, ako se učitelj z njimi večkrat pogovarja o napredku in izreji njihovih otrok, pa jim vmes še kaj družega koristnega pové. In če so srenjčani vneti za šolo, potem pomagajo učitelju pri odgojevanji in podučevanju mladine, kar gotovo dobri sad rodi.

3. Če odgojnik in stariši vzajemno izrejajo mladino, smejo za gotovo biti prepričani, da bo ta vzajemnost velik pripomoček pri odgoji otrok.

Sej velja tudi tukaj tehtni rek: „V združbi je moč in napredek“. Zato naj šola in domača hiša lepo složno izrejata mladino. Domača hiša mora vse tirjati, kar dobra šola tirja, in jo v vseh rečeh krepko podpirati. Pa tudi šola ne sme preveč samosvojno misliti in delati ter vse sama sebi pripisovati, ali še celó zaničevati, kar stori domača hiša za otroško izrejo.

Šola naj, kolikor mogoče, podpira domačo hišo. To pa se zgodi, kakor sem že gori omenil, če se učitelj s stariši o izreji otrok večkrat pogovarja in posvetuje, ter jih vnema za šolo. Gorjé pa taki šoli, kjer vleče učitelj na eno, a stariši na drugo stran!

Konecno navedem še nekatere pripomočke, po katerih šolska izreja pospešuje domačo:

1. Učitelj naj se seznaní z vsemi posameznimi in vkupnimi zadevami v srenji, kar se tiče razmerja do šole.

2. Živi naj v lepi prijaznosti z vsemi, katerim je šola in sploh domača izreja mladine kaj pri sercu, ter naj vnema tudi druge bolj mlačne srenjčane za šolo.

3. Učitelj naj priporoča in razširja med ljudstvom dobre časopise, knjige in sploh spise, ki govoré o spešnem vzrejevanji; pa naj tudi sam piše, kar pospešuje izrejo.

4. Pa naj tudi pri svoji družini v djanji kaže, kako zeló mu je pri sercu dobra odgoja, in da se ves daruje za blagor ljubih učencev, ki mu jih stariši izročé v izrejo.

5. Sploh naj porabi učitelj vsako ugodno priliko, po kateri zamore vneti srenjčane za šolo in za dobro izrejo mladine. Take prilike postavim bi bile: Konecletna spraševanja, šolske veselice ali šolski prazniki. Učitelj naj gleda, da se stariši vdeležé tacih slovesnosti. Da pa bode izreja mladini res kaj koristila, naj bode omenjeno konečno še to, da naj stariši in odgojniki svetijo mladini z lepim izgledom, ter naj tako živijo, da bo njih življenje prava knjiga, iz katere naj se uči mladost prave uravnosti. Sami naj prvi storé, kar učé mladost.

Saj nikjer bolj kot tukaj veljá: „Verba docent, exempla trahunt“ t. j. besede mičejo, zgledi vlečejo.

Odlomki iz zemljeznanstva.

V začetku je Bog stvaril nebo in zemljo. — Kdaj pa je bil ta začetek, ali je bil pred 100.000 leti ali je bil pred milionov milion let, kdo to ve razun vsegavednega in vsegamogočnega? — Vidimo, da se na svetu vse spreminja, iz pozorišča svetu stopajo in odstopajo narodi, a videti je, da se osebe spreminjajo, pa kraji, kjer so narodi delovali ostajajo zmirom nespremenjeni. Tri tisoč let je že minolo, kar je Mozes zbiral kardelo Izraelcov pod veličastno goro Sinaj, in še dan danes vzdiguje svoje nebotične verhove v oblake. Triglav gleda na Slovanov rod, kakor je gledal pred tisoč in tisoč let, in ko bi Sava in Drava govorile, kaj bi nam vse povedale od ljudstev, katera so stanavala na njenem obrežji.